

[?] Kaj se bo dogajalo v prihodnje z zadolženostjo slovenskih gospodinjstev?

▶▶ Ker sem pravkar odplačal svoje dolgove in se zato počutim odlično, upam, da bo podobno uspelo čim več slovenskim gospodinjstvom.

▶ Novica Mihajlovič, novinar

▶▶ Dokler bodo razmere negotove, bodo gospodinjstva do novega zadolževanja zadržana. Zlasti, kjer odločajo ženske.

▶ Monika Weiss, za bančništvo specializirana novinarka Financ

Ste plačali svoj dolg?

▶ »Naročila sem deci soka z dva deci navadne vode, kajti če bi na vseh poslovnih in zasebnih sestankih namesto bele kave pila sok z vodo, bi na mesec prihranila 19,95 evra.«

▶ »Moja zgodba ni le tamjanje o dolgu, temveč gre za sistemsko vprašanje, kaj lahko naredimo, da se bodo stvari razvijale v dobro vseh,« pravi umetnica Saška Rakef.

 Lana Dakic

lana.dakic@finance.si

»Pozdravljeni, moje ime je Saška Rakef, odplačujem dolg zaradi nepravilno vodenega in posledično izbrisanega družinskega podjetja. Dolg 31.415,92 evra, glavnica 15.970,28 evra, obresti 15.445,64 evra.« Tako svoj performans o dolgu začne umetnica Saška Rakef, ki želi v Sloveniji spodbuditi debato o dolgu.

»Ali moramo dolg poplačati? Vsekakor,« poudarja umetnica Saška Rakef, ki je zasnovala koncept performansa z naslovom **Dolg Rakef Saške/Dolg RS**. Gre za osebno zgodbo o dolgu in položaju, ki nastane, občutku krivde, ki se lahko pri tem porodi, pa tudi o možnostih, kako se izkoptati iz tega dolga. Premiera bo prihodnji teden v Gledališču Glej. »Performans traja 31 minut in štiri sekunde, cena predstave je 3,14 evra,« pojasnjuje. Število pi (3,14) so za predstavo določili kot dolg, imaginarno število, s katerim se v predstavi poigravajo.

Zakaj niste plačali računa?

Predstava je del njene osebne zgodbe. Pri 19 letih je zaradi izbrisanega družinskega podjetja »podedovala« dolg, ki ga odplačuje še danes. A poudarja: »Tukaj ni nobene tragične zgodbe.« S svojim performansom želi zdaj v Sloveniji, ki se tako kot preostali svet bojuje s krizo, osvetliti vprašanje dolga in spodbuditi pogovor o dolgu. »To je kot karkovska pot po gradu ali gordijski voz. Ljudje ne vedo, kako naj se te težave lotijo,« pravi. Ob tem se bo gledalcu porodilo vprašanje, zakaj nismo nekega računa še plačali – zaradi neodgovornosti, pozabljivosti, pomanjkanja denarja ... »S tem performansom želimo ljudem te teme ponuditi v razmislek,« dodaja.

Rešili bi tudi kakšno sistemsko težavo

Cilj projekta je torej izmenjava informacij, da bi se ljudje o tem začeli pogovarjati in posledično tudi morda rešili kakšno sistemsko težavo. Rakefova je spomnila na primere, ko je ob blokadi banka zasegla avtorski honorar v celoti. »Danes lahko vsi, ki živimo od avtorskih honorarjev, v primeru blokade tudi preživimo, saj mora banka na računu pustiti 584 evrov na mesec za osnovne stroške,« razlaga. To je bilo doseženo z neko razpravo, ki je potem prerasla v rešitev. Zato želijo po premieri projekt nadaljevati zunaj gledališkega prostora, na fakultetah, javnih srečanjih, da bi spodbudili javno debato in zbirali uporabne informacije. Kmalu bodo odprli tudi spletno stran (www.dolgrs.si), na kateri bodo lahko posamezniki napisali svoje zgodbe in si izmenjavali koristne nasvete na enem mestu.

»Projekt je namenjen kritičnemu postavljanju vprašanj in naj bi spodbudil neko razmišljanje,« pravi dramaturginja Klavdija Zupan. Navdih sta z Rakefovo našli v knjigi ameriškega pisatelja Davida Graeberja o dolgu (*Debt: The First 5,000 Years*). »Če jih spodbudimo, da se začnejo o stvareh, ki so sicer zacementirane v družbi, spraševati, smo že nekaj dosegli,« dodaja Zupanova.

»Svojega dolga s tem ne bom poplačala«

Pri projektu sodelujejo tudi strokovnjaki – ekonomist, pravnik, psihoterapevt. Projekt poteka v okviru **zavoda Maska**, katerega direktor je Janez Janša (ne predsednik vlade, temveč umetnik, ki se je preimenoval), in je podprt z evropskimi skladi za kulturo ter »super« ministrstva za izobraževanje in mestne občine Ljubljana. Proračun znaša približno 15 tisoč evrov, prihodke od pobranih vstopnin pa bodo vlagali nazaj v projekt. »S tem ne bom nikakor poplačala svojega dolga,« pravi Rakefova.

O tujini za zdaj še ne razmišljajo, a projekt ni lokalno specifičen, zato bi se lahko širil v tujino. »Gre za sistemska vprašanja, vprašanje vrednot, ki ni samo vprašanje Slovenije, ampak širše družbe, kako bi radi živeli,« dodaja Rakefova. In njeno zgodbo bi lahko izpovedal vsak, tako študent, zaposleni kakor tudi podjetnik in menedžer.

Slovenski dolg

- ▶ Leta 2010 so imela slovenska gospodinjstva 47-odstotni delež dolga (posojil) v razpoložljivem dohodku. Na evrskem območju sodimo med manj zadolžene, saj tam dolg v povprečju dosega že skoraj 100 odstotkov razpoložljivega dohodka.
- ▶ Stopnja varčevanja slovenskih gospodinjstev je skoraj 16-odstotna, na evrskem območju pa 14-odstotna.
- ▶ Stanovanjska posojila pomenijo 55 odstotkov vseh posojil gospodinjstvom v Sloveniji.
- ▶ Po veljavni zakonodaji mora posamezniku po upoštevanju vseh obremenitev vedno ostati neto minimalna plača 584,29 evra.
- ▶ Dolg države je konec junija znašal 48,1 odstotka BDP, javnofinančni primanjkljaj pa 4,6 odstotka BDP.